

РІЧНИЙ ЗВІТ 2024

Центр громадянської просвіти
«Альменда»

ЗМІСТ

- 1. Наш 2024 рік**
- 2. Розвиток інституційної спроможності**
- 3. Забезпечення ефективного доступу до освіти для дітей і молоді з окупованих та деокупованих територій**
 - Консультування й супровід
 - Інформування
 - Інформаційна кампанія
 - Аналітика
 - Адвокація
- 4. Закладання умов безпечної реінтеграції та сталого розвитку**
- 5. Документування злочинів і порушень прав дитини в умовах збройного конфлікту для притягнення до відповідальності та забезпечення права на правду**
 - Документування
 - Аналітика
 - Адвокаційні поїздки й заходи
- 6. Співпраця з національними й міжнародними інституціями**
- 7. Реакція світової спільноти на знищення української ідентичності, політичної індоктринації та на мілітаризацію дітей на окупованих територіях**
 - Рішення судових і квазісудових органів
 - Тема знищення ідентичності в доповідях ООН
 - ОБСЄ
 - ЄС і Рада Європи
- 8. Медіа**
- 9. Донори й партнери**
- 10. Фінансові показники**

1. Наш 2024 рік

У 2024 році команда Центру громадянської просвіти «Альменда» була сфокусована на досягненні чотирьох стратегічних цілей:

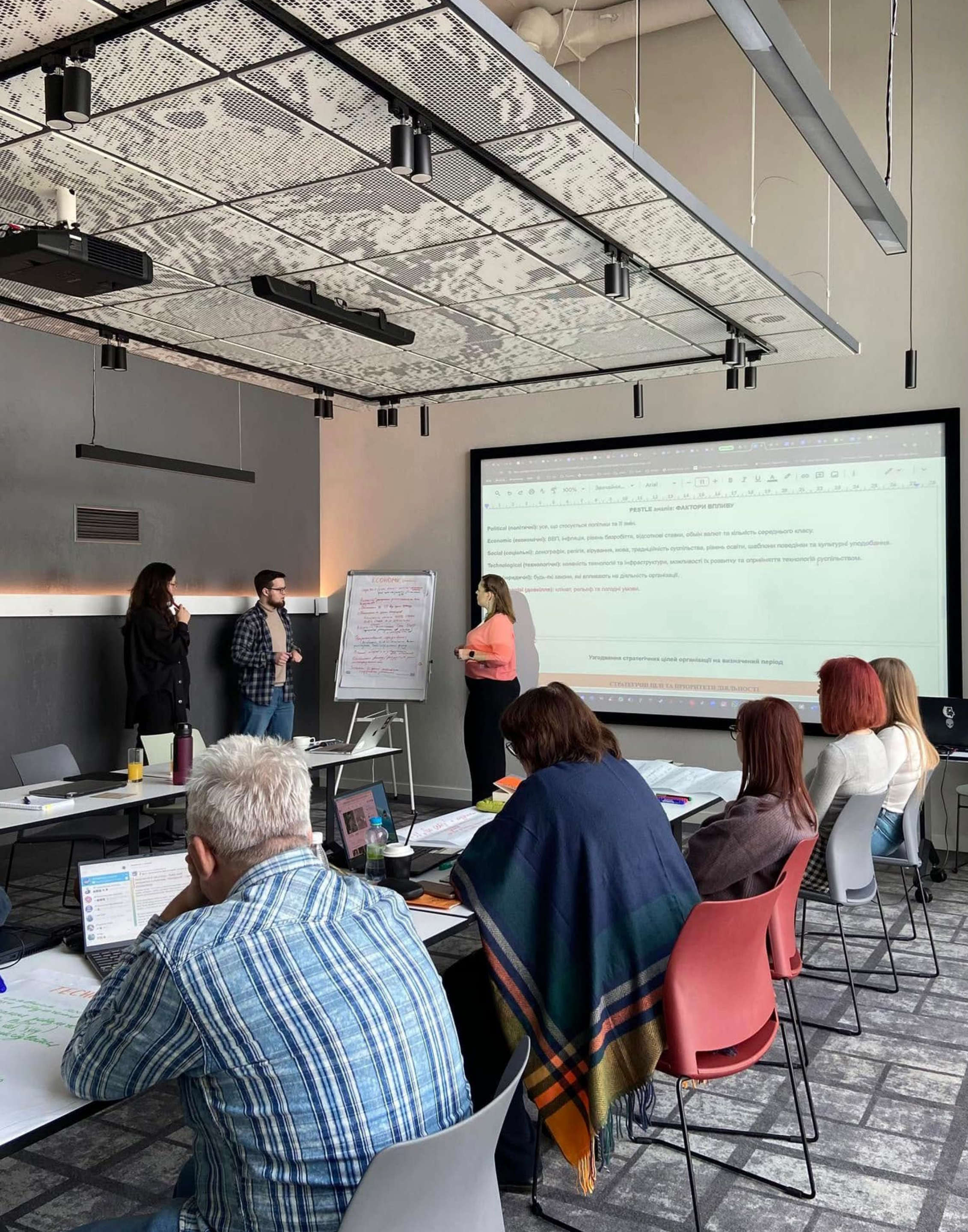
1. забезпечення ефективного доступу до освіти для дітей і молоді з окупованих та деокупованих територій;
2. закладання умов безпечної реінтеграції й сталого розвитку;
3. документування злочинів і порушень прав дитини в умовах збройного конфлікту для притягнення до відповідальності та забезпечення права на правду;
4. посилення інституційної спроможності організації.

Ми реалізовували проекти, спрямовані на захист прав дітей, постраждалих від окупації, зокрема, за допомогою посилення міжнародного тиску на Росію за порушення прав цих дітей і руйнування їхньої громадянської ідентичності. Окремим напрямом нашої роботи було викриття російської політики індоктринації та мілітаризації щодо дітей, які проживають на окупованих територіях, а також документування злочинів, скоєних проти дітей, зокрема, збір доказової бази для притягнення до відповідальності осіб, винних у порушеннях міжнародного права.

Додатково ми зосереджували увагу на забезпеченні доступу до всіх рівнів освіти для дітей і молоді з тимчасово окупованих територій, зокрема, на покращенні доступу до отримання документів про базову та повну загальну середню освіту. Ми також працювали над збереженням зв'язків дітей і молоді з ТОТ з Україною, зокрема, через поширення інформації про можливості здобуття вищої освіти в Україні та через проведення освітніх заходів для вчителів.

Важливою частиною нашої роботи стало формування державної моделі повернення молоді, яка тривалий час перебувала під впливом російської пропаганди, задля зниження рівня поляризації суспільства в перехідний період.

2.

Розвиток інституційної спроможності

У 2024 році окрему увагу ми приділили посиленню інституційної спроможності організації.

На початку року ми затвердили **Стратегічний план розвитку організації на 2024–2026 роки**. В рамках перегляду плану стратегічного розвитку ми адаптували стратегічні цілі діяльності під актуальні потреби та внесли відповідні зміни на сайт організації.

Ми розробили та ухвалили **п'ять нових політик**, спрямованих на покращення внутрішньої системи роботи в організації, попередження потенційних ризиків і підвищення рівня прозорості діяльності організації:

1.

політику захисту викривачів

2.

політику здійснення закупівель товарів, робіт і послуг в організації

3.

політику щодо управління персоналом

4.

політику обов'язку належної турботи

5.

політику щодо безпеки і захисту від сексуальної експлуатації, зловживання та домагання (SEAH)

Підвищення навичок команди

Для посилення спроможності організації ми провели навчання для членів команди.

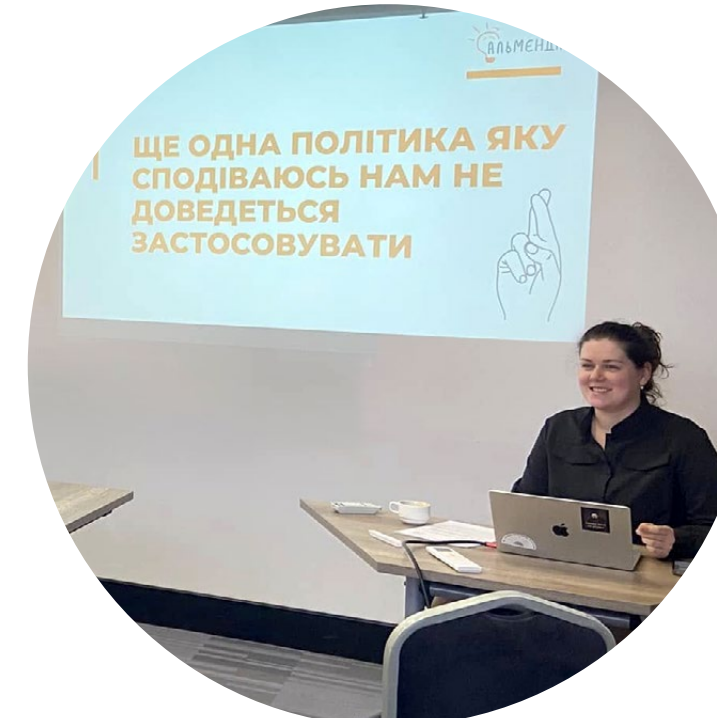
За підтримки ГО «Лабораторія цифрової безпеки» пройшло навчання команди з цифрової безпеки.

Члени команди опановували навички першої домедичної допомоги.

Голова нашої організації Марія Суляліна в жовтні 2024 року пройшла навчання на *NGO Leadership workshop*, організоване Nekima, Центром Вайзера з питань Європи та Євразії Мічиганського університету та Інститутом Вільяма Девідсона. Навчання на цій програмі дозволило покращити управлінські навички і посилити роботу над розбудовою організації.

Додатково були проведені тренінги з ухвалених в 2024 році політик, а саме політики захисту викривачів та політики щодо захисту від сексуальної експлуатації, зловживання та домагання (SEAH).

Аналітик організації й тренер з неформальної освіти Олег Охредько пройшов навчання на тренінгу для тренерів «Фасилітація в аудиторіях, які постраждали від конфлікту. Навички трансформації конфліктів для розвитку потенціалу персоналу».

Документаторки організації пройшли навчання «Osint-розслідування міжнародних злочинів» від коаліції «Україна. П'ята ранку».

Відзнаки організації та членів команди

- У 2024 році голова нашої організації Марія Суляліна отримала правозахисну премію *Civil Rights Defender of the year* «за право дітей самостійно формувати своє майбутнє».
- Керівниця напряму національної адвокатури Валентина Потапова отримала подяку від Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

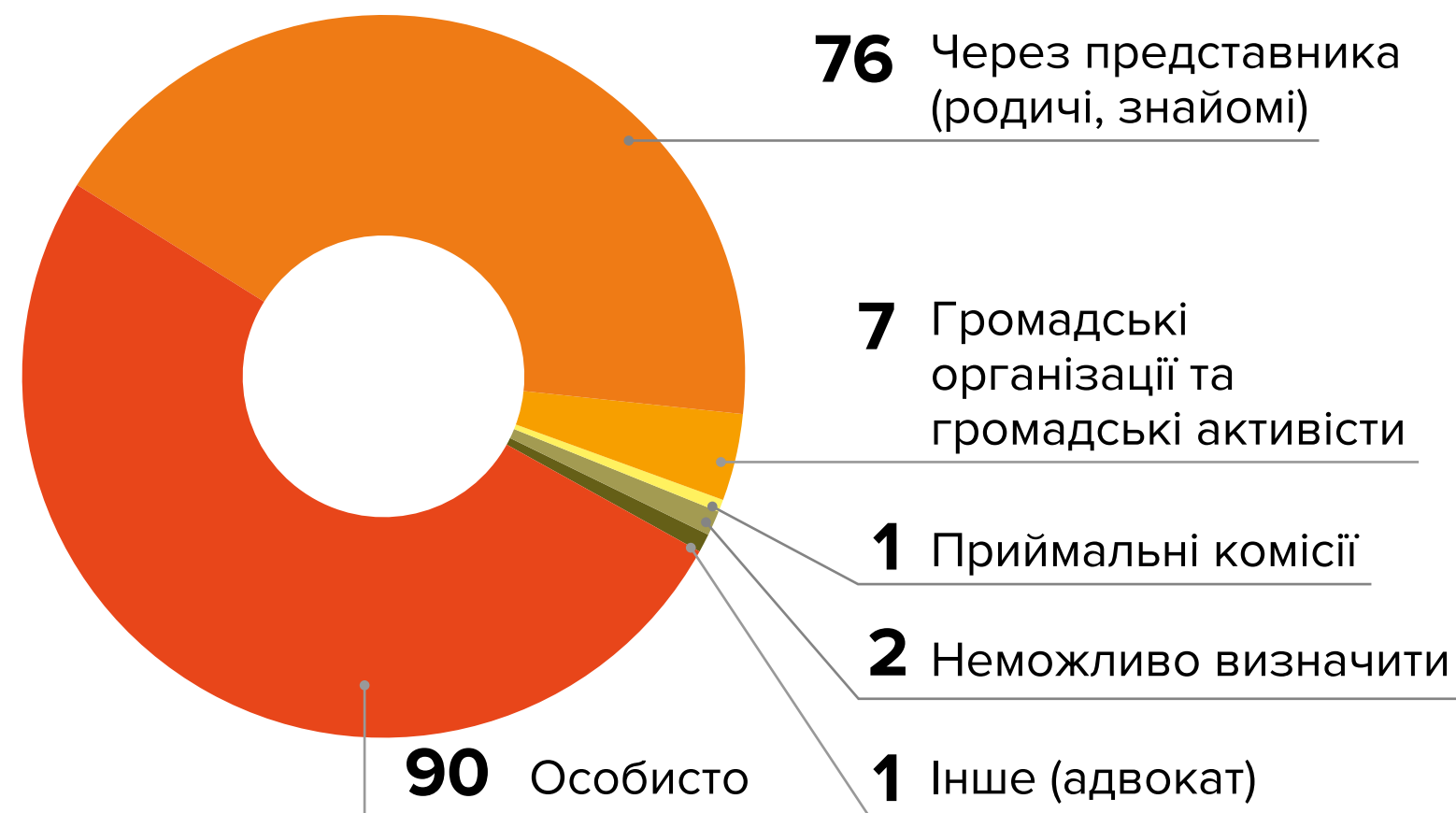
3. Забезпечення ефективного доступу до освіти для дітей і молоді з окупованих та деокупованих територій

Консультування й супровід

Організація і далі надавала консультації дітям, їхнім представникам і молоді з окупованих територій щодо можливостей реалізації права на освіту, а також супроводжувала складні кейси.

Загалом за 2024 рік ми надали **177** консультацій.

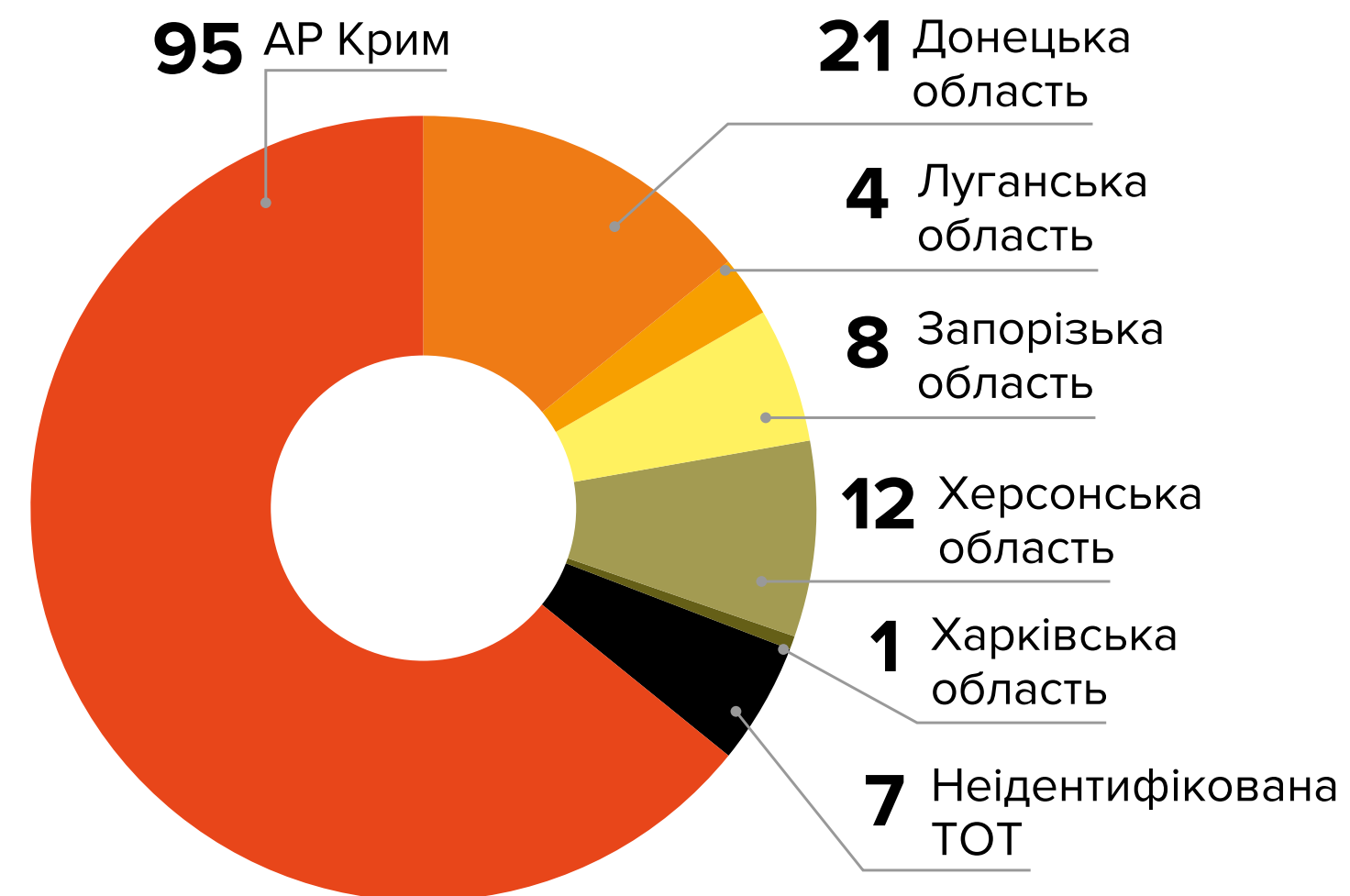
Кількість консультацій за різними суб'єктами звернення

Кількість консультацій для чоловіків і жінок

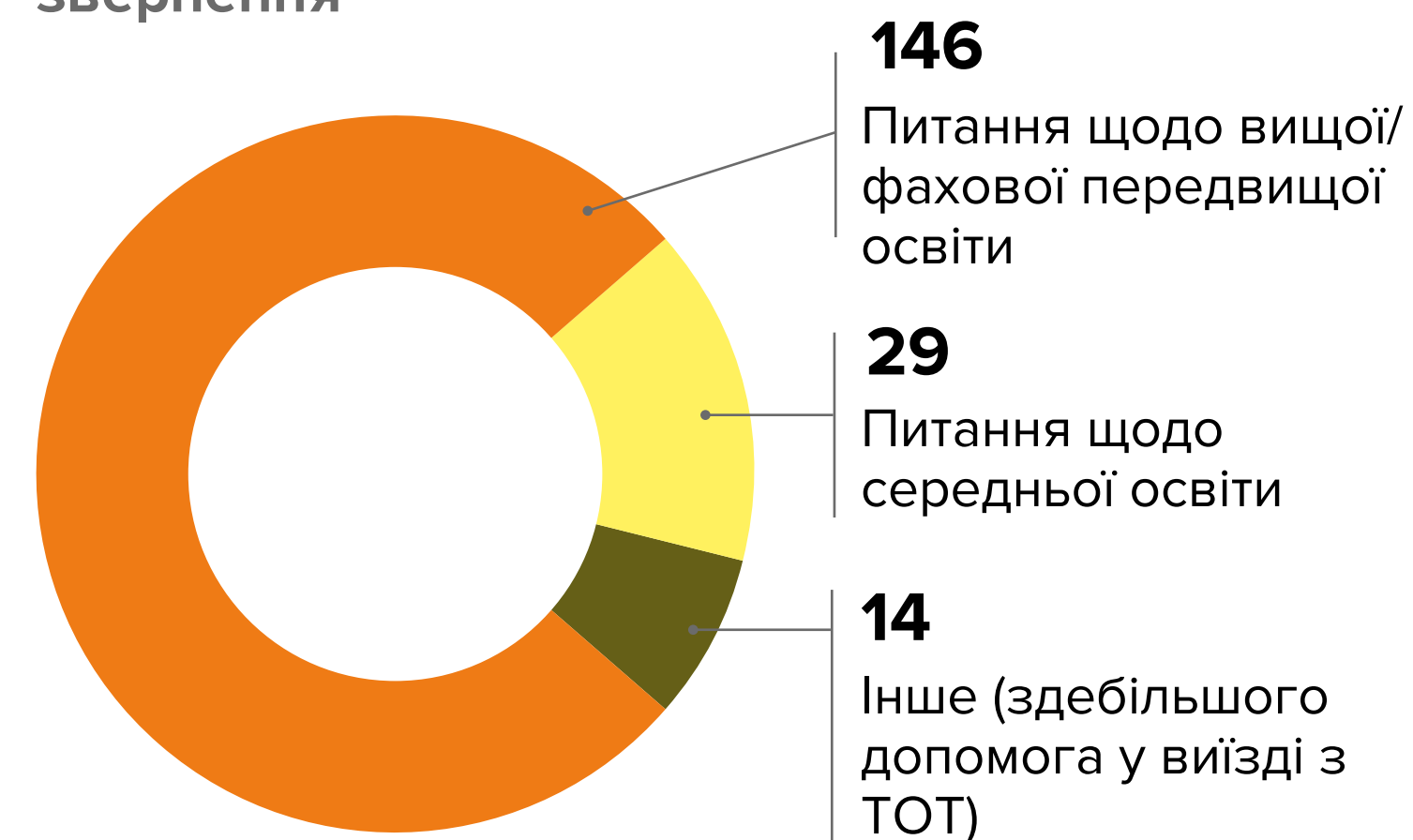

Кількість залежно від місця реєстрації заявника чи особи, щодо якої звертаються (зі слів заявника), за областями на тимчасово окупованій території України або на територіях, тимчасова окупація яких завершилася після 24.02.2022

* У цій діаграмі враховується не лише територія перебування людини в момент звернення, а й територія, з якої вона перемістилася.

Кількість за предметом звернення

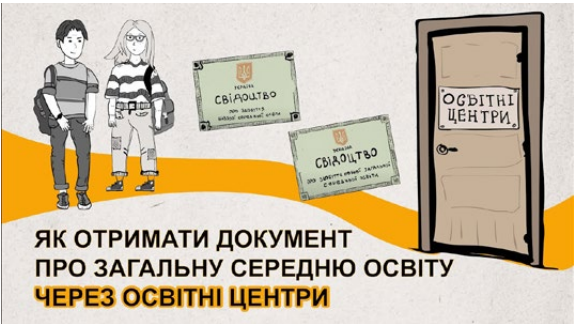

* При цьому більшість запитань щодо вищої та фахової передвищої освіти стосувалися вступу, а також додатково охоплювали отримання документів українського зразка про здобуття середньої освіти, необхідних для вступу, саме тому сумарна кількість звернень не відповідає цифрі 177. Частина звернень стосувалася проблем у комунікації з освітніми центрами.

Інформування

Для ефективнішої роботи з роз'яснення особливостей доступу до освіти дітей з TOT організація створила на своєму сайті окрему сторінку, на якій зібрана інформація щодо доступу до освіти дітей і молоді з TOT за рівнями освіти.

Також організація зняла інформаційні ролики:

«Як отримати документ про середню освіту через навчання на екстернаті?»

Переглянути

«Як отримати документ про середню освіту через освітні центри?»

Переглянути

Охоплення роликів в соціальних мережах організації: **247 801**

YouTube: **82 785**
Facebook: **165 016**

Створені нами матеріали були розміщені на сайтах **40** закладів вищої освіти України, при яких діють освітні центри, а також на сайті Міністерства освіти і науки України:

Переглянути

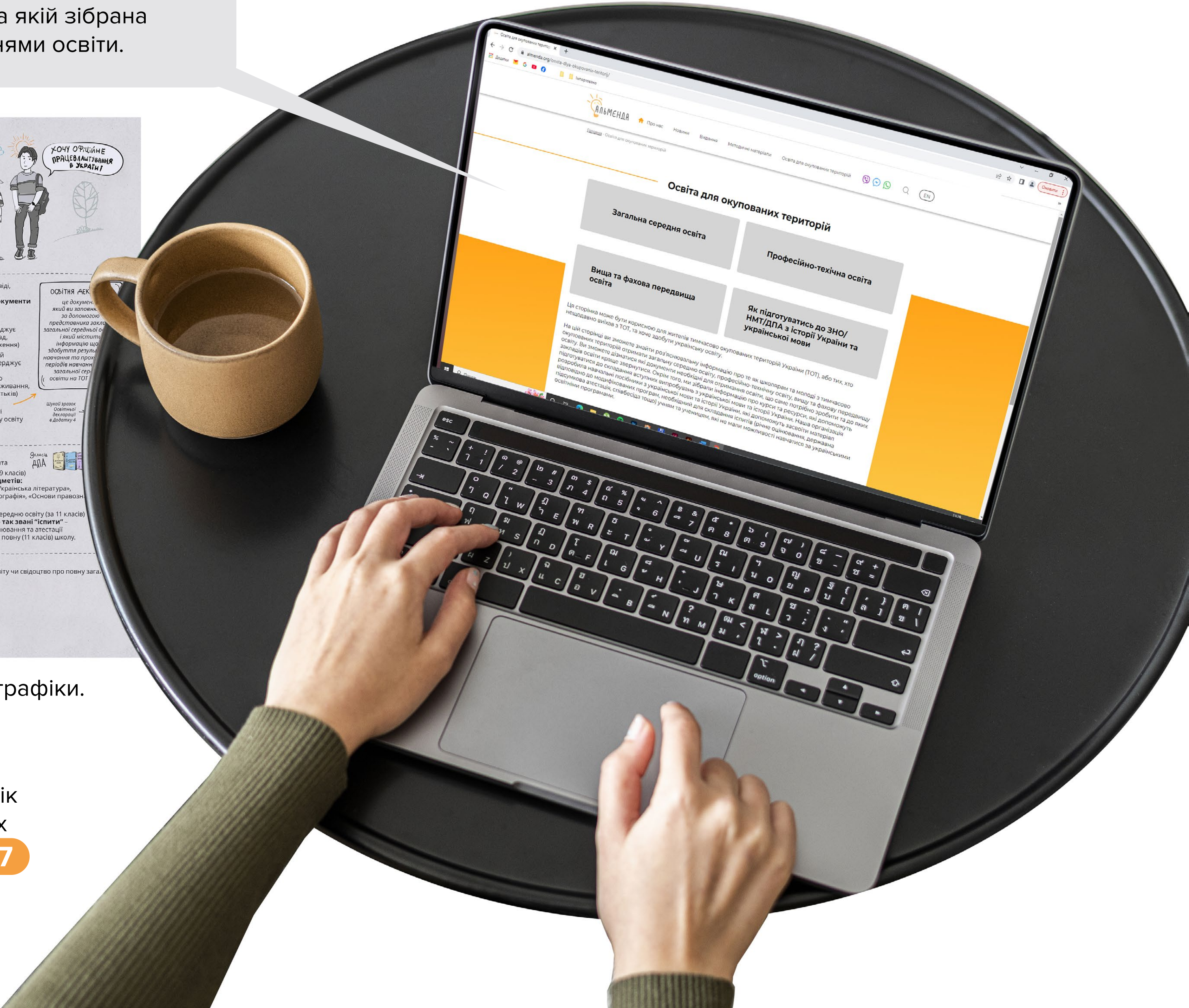

Роз'яснювальні інфографіки.

Переглянути

Охоплення інфографік в соціальних мережах організації: **140 807**

Facebook: **129 103**
Instagram: **11 704**

У 2024 році ми працювали над зрозумілими інструкціями і матеріалами з підготовки дітей із ТОТ до вступних випробувань з української мови та історії України.

Інформацію систематизували на окремій сторінці на сайті організації:
[«Як підготуватись до ЗНО/НМТ/ДПА з історії України та української мови»](#).

Ми створили два роз'яснювальних відео:

Підбірка курсів з історії України
для підготовки до ЗНО, НМТ,
ДПА

[Переглянути](#)

Підбірка курсів з української
мови для підготовки до ЗНО,
НМТ, ДПА

[Переглянути](#)

За 2024 рік відео переглянуло

296 906 користувачів:

YouTube: **36 176**

Facebook: **260 730**

Ми розробили два посібники з підготовки до вступних випробувань із урахуванням особливостей наявного запиту у дітей з окупованих територій:

Посібник з історії України
для підготовки до річного
оцінювання та ДПА

[Переглянути](#)

Посібник з
української мови
для підготовки до
річного оцінювання
та ДПА

[Переглянути](#)

Охоплення
в соціальних
мережах:
Facebook: **289 872**
Instagram: **155 069**

Інформаційна кампанія

Організація спільно з партнерами з БФ «Схід SOS», ГО «Донбас SOS», ГО «КримSOS», ГО «Громадський холдинг “ГРУПА ВПЛИВУ”», Центру прав людини ZMINA, Міністерства освіти і науки України, Представництва Президента України в АР Крим реалізувала інформаційну кампанію щодо можливостей вступу до українських закладів освіти для осіб з тимчасово окупованих територій України.

У рамках кампанії створили лендинг, на якому зібрано всю необхідну інформацію щодо особливостей вступу для дітей з тимчасово окупованих територій України: <https://www.osvita-tot.com/>

Також створено шість відео та [чотири інфографіки](#), які були поширені через канали громадських організацій.

- Відео 1
- Відео 2
- Відео 3
- Відео 4
- Відео 5
- Відео 6

У рамках інформаційної кампанії лише через канали організації вдалося охопити **538 801** людину.

Матеріали, створені в рамках інформаційної кампанії, були розміщені на сайтах **63** закладів вищої освіти України, при яких діють освітні центри, а також на сайті Міністерства освіти і науки України, в розділі «Освітні центри», блок «Як отримати документ про загальну середню освіту, якщо ви знаходитесь на ТОТ».

Інформаційна кампанія сприяла збільшенню кількості вступників з окупованих територій. Згідно з інформацією, наданою Міністерством освіти і науки України, кількість вступників з тимчасово окупованих територій виросла з **4 981 у 2023 році до 10 029 у 2024 році**.

У 2024 році в партнерстві з Уповноваженим Верховної Ради з прав людини організація провела опитування студентства з ТОТ України щодо освітніх потреб і проблем, пов'язаних зі здобуттям освіти, за результатами якого було підготовлено аналітичний звіт.

[Переглянути](#)

Також у партнерстві з Уповноваженим Верховної Ради з прав людини та громадськими організаціями БФ «Схід SOS», ГО «Донбас SOS», ГО «КримSOS» і ГО «Громадський холдинг "ГРУПА ВПЛИВУ"» було проведено моніторинг готовності закладів освіти, на базі яких створено освітні центри, до вступу дітей та молоді з тимчасово окупованих територій. За результатами моніторингу підготовлений аналітичний звіт.

[Переглянути](#)

Звіти презентували під час заходу «Освітній компас на українське майбутнє для молоді з тимчасово окупованих територій», організованого в партнерстві з Уповноваженим Верховної Ради з прав людини. Під час форуму надали рекомендації щодо вирішення наявних викликів, що дало поштовх для подолання бар'єрів доступу до освіти дітей з тимчасово окупованих територій.

Ми також підготували **шість аналітичних та інформаційних статей**, спрямованих на захист прав дітей з окупованих територій і роз'яснення особливостей доступу до освіти.

«Як дитині на тимчасово окупованій території здобути українську загальну середню освіту та отримати відповідний освітній документ?»

[Читати](#)

«Для українських учнів на тимчасово окупованих територіях відбулось скорочення навчальних програм. Чи справді це зменшить навантаження на них?»

[Читати](#)

«Фінт вухами по-міністерськи: або як відкликаний наказ №850 просто став Наказом під іншим номером»

[Читати](#)

«Чому діти в окупації — вразлива група? Чи існує для них рівність в доступі до освіти»

[Читати](#)

«Підсумки вступної кампанії 2024 осіб з ТОТ до закладів вищої освіти. Що варто врахувати на майбутнє»

[Читати](#)

«Доступ до української освіти на ТОТ: зміни за 2024 рік»

[Читати](#)

У 2024 році ми розпочали роботу над аналізом стану підготовки вчителів у закладах вищої освіти щодо цілей, змісту та методології викладання в період воєнного часу та відновлення освітнього процесу після деокупації.

Упродовж 2024 року «Альменда» послідовно представляла й адвокатувала інтереси дітей і молоді, які проживають або перебувають на тимчасово окупованих територіях, акцентуючи увагу державних органів на проблемі обмеженого доступу до освіти та просуваючи конкретні рішення для подолання цієї проблеми на національному рівні.

Адвокаційна діяльність організації включала комплексні заходи.

1. Системний моніторинг доступу до освіти дітей і молоді з окупованих територій

Проаналізовано 103 нормативно-правових акти , що регулюють доступ до освіти для дітей і молоді з тимчасово окупованих територій, для виявлення бар'єрів і прогалин у чинному законодавстві.	Проведено моніторинг 191 освітнього центру в контексті забезпечення освітніх прав вступників із ТОТ.	Проведено комплексне опитування студентства (1909 осіб) з ТОТ України щодо освітніх потреб і проблем, пов'язаних зі здобуттям освіти.
Надіслано понад 30 запитів на отримання публічної інформації до профільних органів влади для збору актуальних даних щодо реалізації освітніх прав.	Підготовлено аналітичні записки на основі 177 звернень громадян, які ілюструють типові проблеми та системні бар'єри.	Сформовано понад 13 експертних позицій і рекомендацій для включення до проєктів нормативно-правових актів і політичних рішень.

2. Пропозиції організації до формування державної політики щодо забезпечення прав громадян, що перебувають на тимчасово окупованих, деокупованих територіях та внутрішньо переміщених осіб, враховані в стратегічних документах:

[План заходів](#) з відновлення освіти на деокупованих територіях на 2024–2027 роки;
[Стратегія когнітивної деокупації Криму.](#)

3. Підготовлені та проведені **адвокаційні кампанії** щодо виявлених під час моніторингу проблем/викликів.

Проблема

Відсутність уніфікованої системи складання річного оцінювання та/або ДПА для осіб з ТОТ

Обмеження доступу дітей на ТОТ до української освіти через скорочення мережі закладів освіти, що були переміщені у 2022 році, та звільнення значної кількості освітян (Наказ МОН № 850)

Обмеження права на освіту дітей з ТОТ через відсутність адаптованих алгоритмів зарахування, відрахування та переведення учнів до державних і комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти

Недостатня кількість кадрового резерву вчителів для роботи на деокупованих територіях

Відсутність в умовах ескалації збройного конфлікту дієвих механізмів забезпечення рівних можливостей у реалізації права на здобуття загальної середньої освіти особами, які проживають на тимчасово окупованих територіях України

Обмеження рівного доступу до вищої освіти здобувачів освіти, що перебувають на тимчасово окупованих територіях

Загроза знищення української громадянської ідентичності у дітей, що перебувають/перебували на ТОТ

Рішення

Ухвалення Наказу № 701 «[Про затвердження Рекомендацій щодо використання модифікованих програм з української мови, української літератури, історії України, географії для закладів загальної середньої освіти](#)»

Відтермінування негативних наслідків від реалізації Наказу № 850 через його скасування та ухвалення проміжного Наказу № 1112 «[Про затвердження Порядку та умов здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні](#)» і наказу № 1276 «[Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України](#)», що дало час для адвокатування змін, спрямованих на збереження зв'язків зі здобувачами освіти з ТОТ

Ухвалено Наказ МОН № 714 від 20.05.2024 «[Про затвердження Змін до Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти](#)»

Ухвалено Наказ № 1786 «[Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, яких зараховано до кадрового резерву](#)»

Розроблена Концепція забезпечення рівних можливостей у реалізації права на здобуття загальної середньої освіти особами, які проживають на тимчасово окупованих територіях України «Єдина онлайн-школа для ТОТ»

Підготовлені пропозиції до Міністерства освіти і науки України щодо дієвих механізмів забезпечення доступу до здобуття освіти дітьми з тимчасово окупованих територій ([Наказ](#) № 1504 від 23.10.2024)

Уповноважений Верховної Ради України надав рекомендації, виконання яких спрямоване на розв'язання виявлених викликів та проблем, у [Спеціальній доповіді](#) щодо доступу до освіти дітей та молоді з тимчасово окупованих територій України

Внесено зміни до Наказу МОН № 230 «[Про затвердження Порядку прийому на навчання до закладів вищої освіти у 2024 році](#)», у контексті встановлення чіткої вимоги щодо кількості конкурсних предметів (три предмети)

Включення до Плану заходів з реалізації Концепції громадянської освіти в Україні Розділу 3 «Спеціальні заходи з громадянської освіти в умовах викликів, пов'язаних з російсько-українською війною» ([Наказ](#) №131 від 7.02.24)

4. Закладання умов безпечної реінтеграції та сталого розвитку

Закладання умов безпечної реінтеграції та сталого розвитку залишається наскрізним напрямом роботи організації.

[Переглянути](#)

У 2024 році ми завершили роботу над дослідженням «(Не)вивчені уроки: досвід країн щодо реінтеграції дітей і молоді».

[Переглянути](#)

Враховуючи дані, виявлені в рамках дослідження, а також дискусії, проведені організацією в 2023 та 2024 роках зі студентством, освітянами та експертним середовищем, розробили Рекомендації (дорожню карту) щодо політики реінтеграції дітей та молоді, які перебували в окупації.

Організація розпочала роботу над просуванням імплементації цих рекомендацій на національному рівні. Паралельно ми стали працювати над реалізацією частини операційних цілей:

- **операційна мета 1.3.** «Забезпечення інституційної спроможності подолання освітніх розривів»;
- **операційна мета 2.1.** «Подолання наслідків російських наративів. Зміна світогляду»;
- **операційна мета 4.1.** «Подолання негативних стереотипів в суспільстві (у людей з підконтрольних Україні територій) щодо людей, які побували в окупації»;
- **операційна мета 4.3.** Сприяння налагодженню діалогу між дітьми та молоддю з різним досвідом війни, для подолання поділу на «своїх» та «чужих»».

Для підвищення рівня розуміння в суспільстві реалій дорослішання в окупації та для превенції дискримінації дітей і молоді з окупованих територій «Альменда» провела **конкурс учнівських есе «“Я тебе чую”: лист однолітку в окупації»**.

У конкурсі взяла участь 241 дитина з різних населених пунктів України. За результатами конкурсу обрано чотирьох переможців (одне перше місце, одне друге місце, два третіх місця). Церемонія нагородження відбулася в Києві за участі представників Посольства Чеської Республіки, Міністерства освіти і науки України, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та агентства «Укрінформ».

Есе лауреатів конкурсу були об'єднані в збірку.

[Переглянути](#)

На основі цитат із конкурсних есе створено анімаційний ролик, спрямований на формування розуміння та емпатії в українському суспільстві до реалій, в яких живуть діти на тимчасово окупованих територіях.

[Переглянути](#)

Окремий напрям нашої роботи — з учительською спільнотою. Ми провели **експрес-курс для вчителів(-ок) «Педагогічна майстерня: як протидіяти та подолати вплив російських наративів серед школярів».**

У вебінарах експрес-курсу взяли участь **144** вчителів.

За результатами експрес-курсу **25** вчителів було відібрано на офлайн-тренінг, під час якого учасники поглибили знання з прав дитини в умовах збройного конфлікту, медіаграмотності, створення безпечного середовища в класах, а також розробили власні заходи щодо протидії російським наративам та їх подолання.

Учасники тренінгу організували **42** заходи у **14** регіонах України.

У цих заходах взяли участь **1089** людей, серед яких **539** учнів та **550** учителів.

У 2024 році ми також долучилися до проведення XXI Мандрівного міжнародного фестивалю документального кіно про права людини Docudays UA.

Фестиваль пройшов 18–29 листопада в місті Чорноморську. В рамках фестивалю було проведено 15 показів, 1 семінар, 1 майстер-клас та виставку.

Фестиваль відвідало біля **1000** людей.

Також у 2024 році ми й далі працювали з дітьми, молоддю та дорослими через покази документальних фільмів в рамках кіноклубу, який є членом Мережі кіноклубів медіапросвіти з прав людини Docudays UA.

Під час показів ми порушували такі теми як права людини, гідність і толерантність, боротьба з дискримінацією, ситуація з населенням на окупованих територіях, права людей з інвалідністю, екологія, розвиток критичного мислення та медіаграмотність.

Ми провели **19** показів, які відвідало понад **300** глядачів.

5. Документування злочинів і порушень прав дитини в умовах збройного конфлікту для притягнення до відповідальності та забезпечення права на правду

Документування

За 2024 рік ми задокументували

2682 епізоди потенційних порушень та/або злочинів проти дітей на окупованих територіях.

Також зібрали докази порушень щодо

18 фізичних осіб та

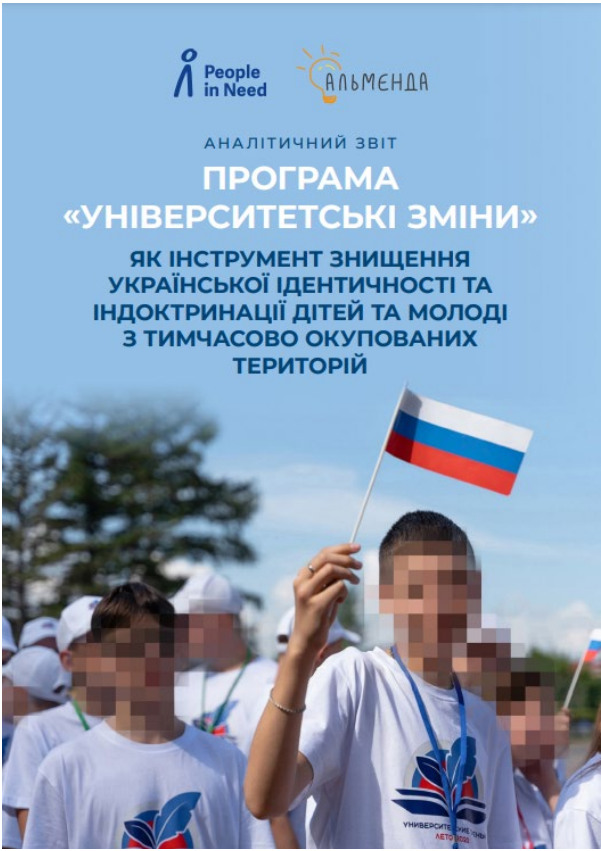
7 юридичних осіб для адвокації застосування проти них обмежувальних заходів (санкцій).

У 2024 році ми фокусно збирали інформацію щодо діяльності кадетських класів в окупованому Криму, використання літніх таборів для політичної індоктринації та мілітаризації дітей, а також щодо ролі російської молодіжної політики в знищенні української ідентичності дітей на тимчасово окупованих територіях, щодо їх мілітаризації та пропаганди служби в збройних силах країни-окупанта.

Організація передавала задокументовані дані національним і міжнародним інституціям, щоб їх використовували для притягнення до відповідальності винних у злочинах та для відновлення справедливості.

У 2024 році ми випустили п'ять аналітичних і три моніторингових звіти.

Аналітичний звіт «Програма “Університетські зміни” як інструмент індоктринації та знищення української ідентичності дітей та молоді з тимчасово окупованих територій»

Аналітичний звіт «“Кримський сценарій 2.0”: як Російська Федерація знищує українську ідентичність дітей на окупованих територіях»

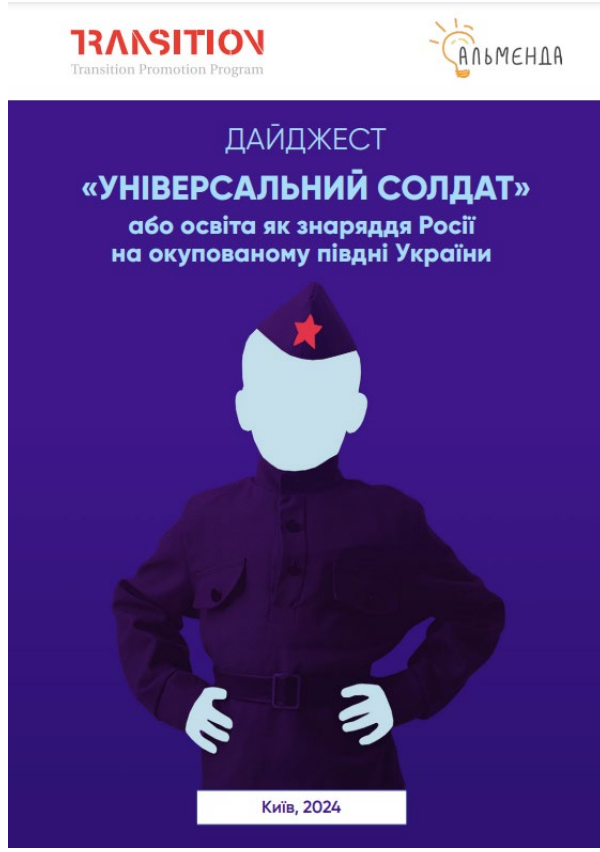
Аналітичний звіт «“Табори російської пропаганди”: куди і навіщо Росія вивозить дітей з окупованих територій»

Аналітичний звіт «Молодіжна політика РФ як інструмент знищення ідентичності на ТОТ України»

Аналітичний звіт «Фабрика війни: кадетство на ТОТ АР Крим та міста Севастополя»

Моніторинговий звіт «“Універсальний солдат”, або Освіта як зброя Росії на окупованому півдні України» (січень-березень 2024 року)

Моніторинговий звіт «“Універсальний солдат”, або Освіта як зброя Росії на окупованому півдні України» (квітень-червень 2024 року)

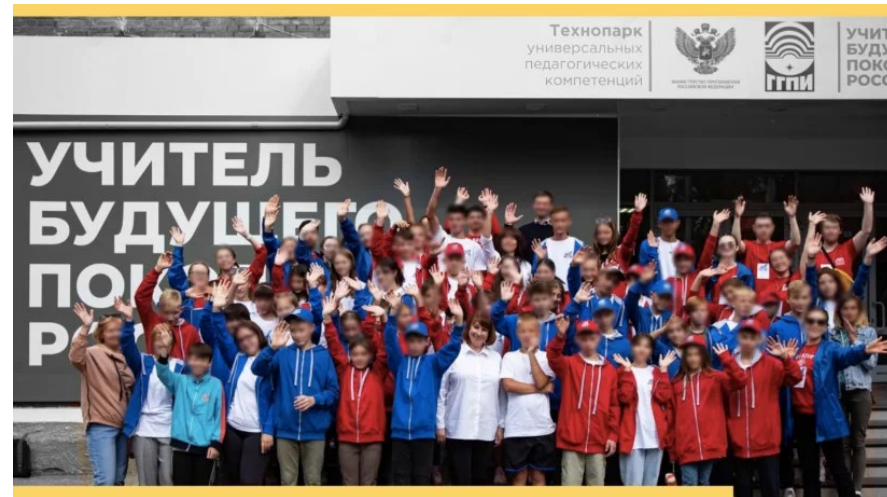

Моніторинговий звіт «“Універсальний солдат”, або Освіта як зброя Росії на окупованому півдні України» (липень-вересень 2024 року)

Ми також підготували 16 аналітичних статей, які детально розкривають різні аспекти російської політики індоктринації та милітаризації.

«“Монополія на правду” або навіщо Росії товариство “Знаніє”»

«Університетська зміна: Глазовський університет імені В. Г. Короленка»

«Університетські зміни: Московський університет ім. Баумана та Російський економічний університет імені Г. В. Плеханова»

«Як Росія впливає на свідомість українських дітей з ТОТ, на прикладі програми “Університетські зміни”»

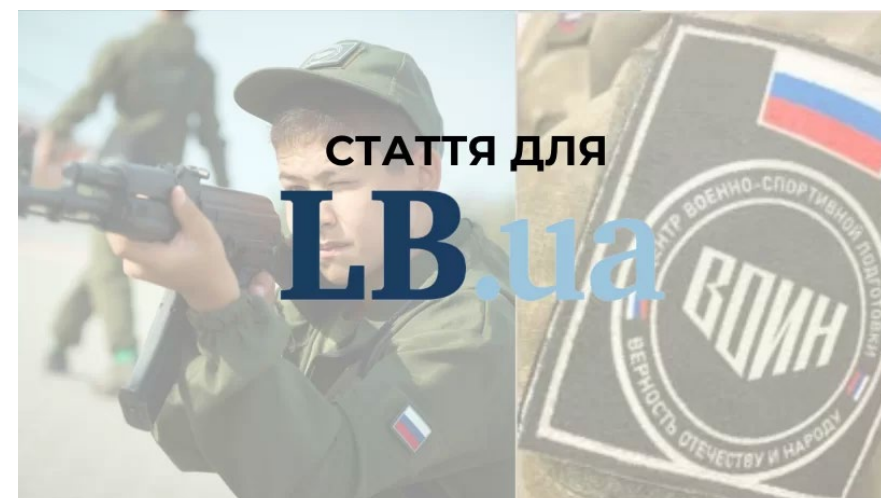
«Університетська зміна: Шадрінський державний педагогічний університет»

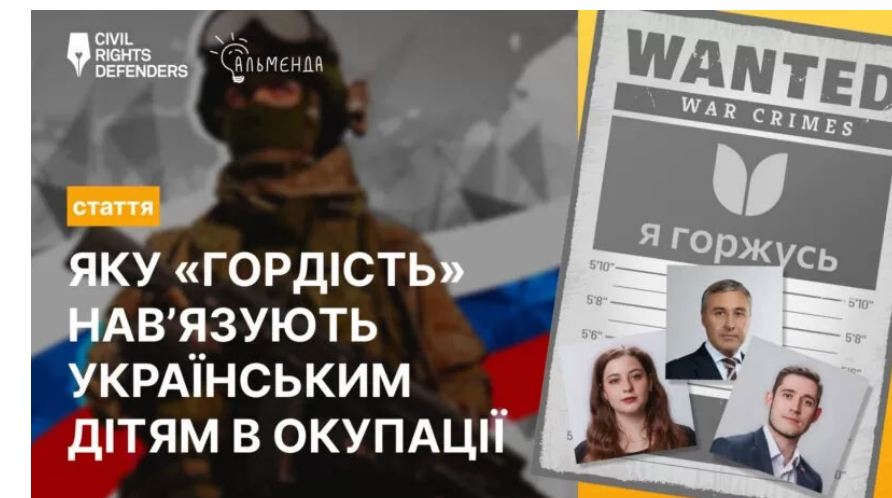
«Університетська зміна: Саратовський університет»

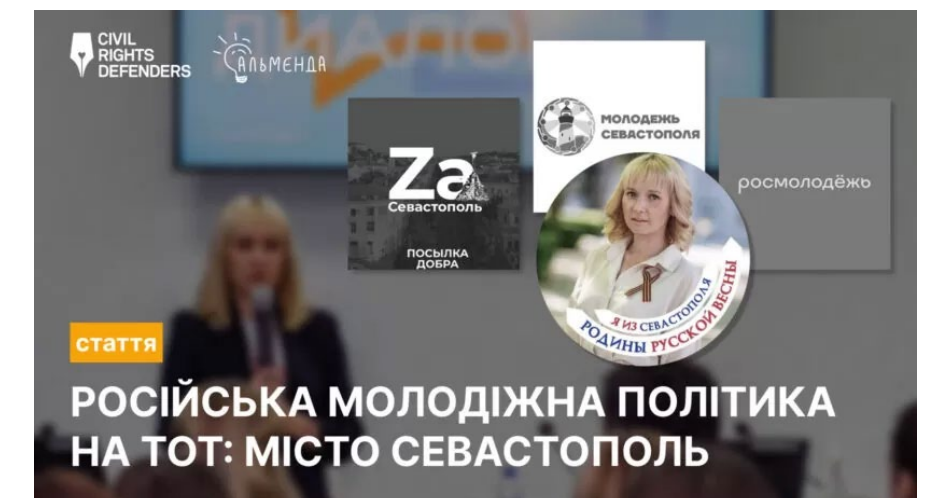
«Які норми міжнародного права та МГП порушує Росія, індоктринуючи та милітаризуючи українських дітей на тимчасово окупованих територіях»

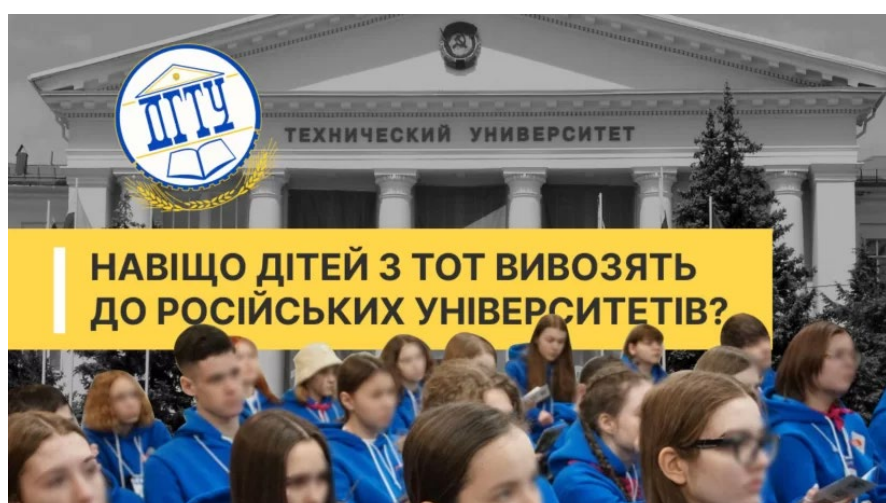
«ВОЇни для російського режиму. Як Росія милітаризує українських дітей з ТОТ»

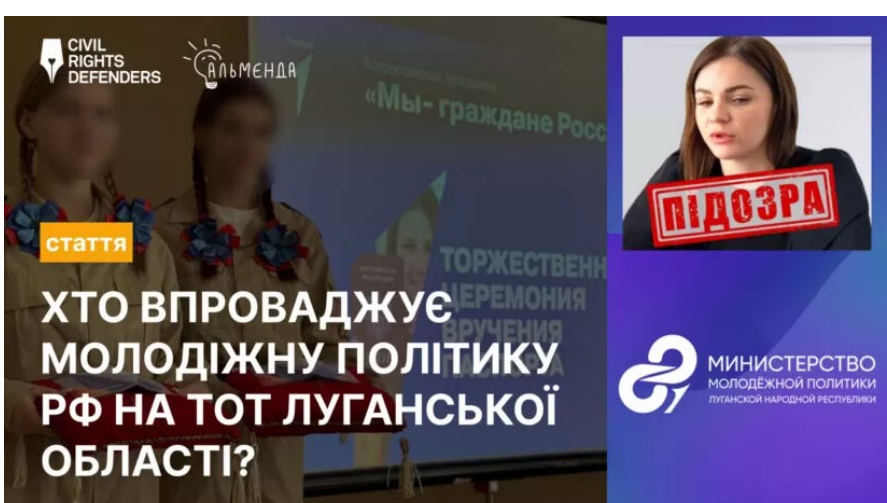
«Яку “гордість” нав’язують українським дітям в окупації»

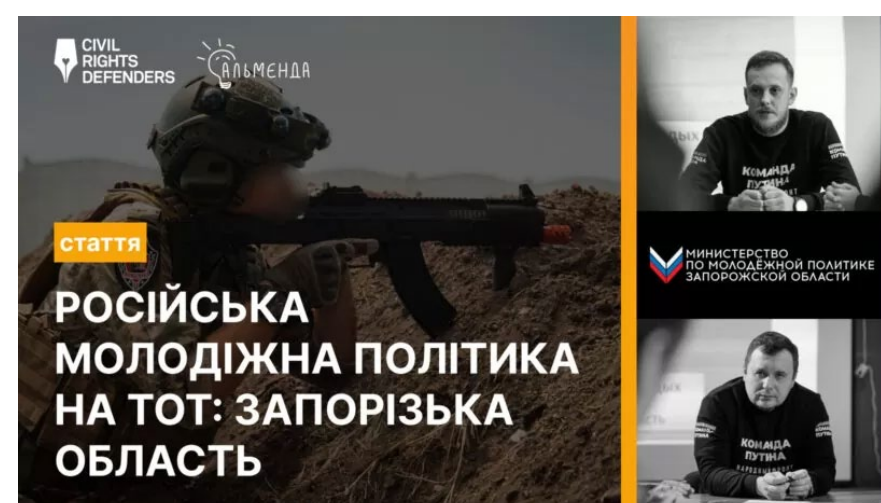
«Російська молодіжна політика на ТОТ: місто Севастополь»

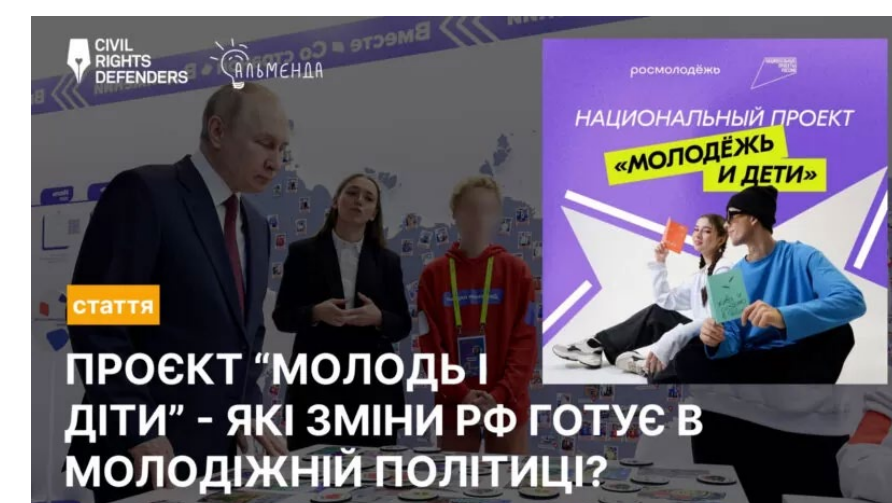
«Університетська зміна: Донський університет»

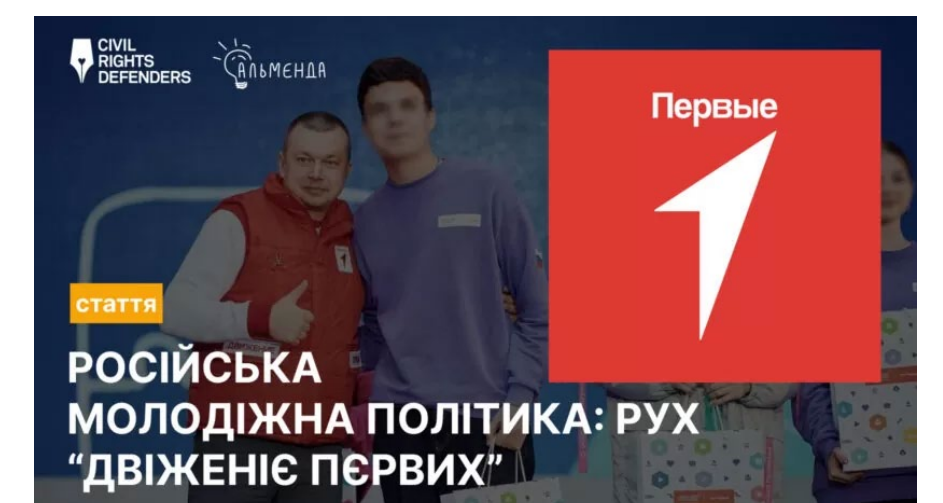
«Хто впроваджує молодіжну політику РФ на ТОТ Луганської області?»

«Російська молодіжна політика на ТОТ: Запорізька область»

«“Молодь і діти” — які зміни РФ готує в молодіжній політиці»

«Російська молодіжна політика: рух “Двіженіє первих”»

У 2024 році члени організації взяли участь у **42** адвокаційних заходах на національному та міжнародному рівнях задля відновлення справедливості щодо дітей з окупованих територій України та сприяння притягнення до відповідальності винних у злочинах та порушеннях проти дітей.

Під час заходів експерти «Альменди» сфокусувалися на висвітленні таких аспектів:

- російська система знищення української ідентичності на окупованих територіях України;
- цілеспрямована політика Російської Федерації з мілітаризації та політичної індоктринації дітей і молоді на окупованих територіях;
- забезпечення відповідальності, серед іншого, через застосування міжнародних механізмів, за порушення та злочини проти дітей на окупованих територіях;
- закладання дієвих гарантій неповторення й забезпечення реінтеграції та реабілітації дітей, які стали жертвами окупації.

Зокрема, протягом 2024 року члени організації взяли участь у **10** адвокаційних поїздках:

- 1.** 26.02.2024 — адвокаційна поїздка в Брюссель (Бельгія), під час якої відбувся захід 10 years of resistance. Violation of human rights and international humanitarian law in the temporarily occupied Crimea, а також були проведені зустрічі з EEAS, DG NEAR.
- 2.** 28.02–1.03.2024 — адвокаційна поїздка в Прагу (Чехія), під час якої провели зустрічі з представниками чеського парламенту та Міністерства закордонних справ Чеської Республіки.
- 3.** 18–19.03.2024 — адвокаційне відрядження у Відень (Австрія) для двосторонніх зустрічей з місіями країн в ОБСЄ. Під час поїздки організація взяла участь у заході *A Human Rights Tour of the OSCE Region Civil Society Human Dimension Event*, а також були проведені зустрічі з місіями Ірландії, Фінляндії та делегацією ЄС в ОБСЄ.

4. 20–21.05.2024 — адвокаційна поїздка в Стокгольм (Швеція), під час якої відбулися зустрічі з Міністерством Закордонних справ Швеції та провідними think tanks.
5. 20–25.05.2024 — адвокаційна поїздка в Гаагу (Нідерланди) і Брюссель (Бельгія): відбулися зустрічі з Міністерством закордонних справ Нідерландів, представниками політичних партій у Генеральних Штатах Королівства Нідерландів, а також з DG NEAR та громадськими організаціями в Брюсселі.
6. 30.09–2.10.2024 — адвокаційна поїздка на Варшавську конференцію з людського виміру ОБСЄ. Під час конференції взяли участь в сайд-івенті *No child left behind: state of the kids in Ukraine due to Russia's war*, а також провели двосторонні зустрічі.
7. 23.10–24.10.2024 — адвокаційна поїздка в Ригу (Латвія) на Третій парламентський саміт Кримської платформи.
8. 12–15.11.2024 — адвокаційна поїздка в ООН, у Нью-Йорк (США), під час якої взяли участь в сайд-івенті *Addressing the human rights situation in the temporarily occupied territories of Ukraine*, провели брифінг для делегації ЄС в ООН і країн членів ЄС, а також низку двосторонніх зустрічей на підтримку Резолюції щодо ситуації з правами людини на тимчасово окупованих територіях України, включно з Автономною Республікою Крим і містом Севастополь.
9. 19.11.2024 — участь у конференції *Enhancing Ukraine's Efforts to Investigate, Prosecute, Adjudicate, and Report on International Crimes* (Гаага, Нідерланди) як спікери на панелі *Incorporating Child-Friendly Justice Standards into Investigations and Prosecutions of International Crimes*.
10. 17–18.12.2024 — адвокаційна поїздка в Брюссель (Бельгія), під час якої відбулися зустрічі з EEAS, DG NEAR та постійними представництвами країн.

Ми працювали задля захисту прав дітей в окупації та відновлення справедливості в:

Нью-Йорк
Сполучені Штати Америки

Брюссель
Бельгія

Гаага
Нідерланди

Стокгольм
Швеція

Рига
Латвія

Варшава
Польща

Прага
Чеська Республіка

Відень
Австрія

Київ
Україна

6. Співпраця з національними й міжнародними інституціями

У 2024 році експерти ЦГП «Альменда» брали активну участь у роботі комітетів і робочих груп, створених за ініціативою різних органів державної влади, а також на базі освітніх установ. Серед них:

- Міжнародна рада експертів за напрямом захисту прав дитини (Офіс генерального прокурора України);
- Експертна рада при Представництві Президента України в Автономній Республіці Крим;
- Громадська рада при Міністерстві освіти і науки України;
- Міжвідомча робоча група з питань реалізації Концепції взаємодії органів прокуратури з громадами («Рада громади прокуратури АР Крим та м. Севастополя»);
- Робоча група «Гуманітарна політика» Експертної мережі Кримської платформи;
- Робоча група з підготовки Спеціальної доповіді Уповноваженого щодо ситуації на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України;
- Робоча група з підготовки Концепції доступу до права на освіту молоді з тимчасово окупованих територій (Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини);
- Робоча група з питань напрацювання дієвих механізмів забезпечення доступу до здобуття освіти дітьми з тимчасово окупованих територій при Міністерстві освіти і науки України;
- Центр інтеграції та розвитку Криму, структурний підрозділ Таврійського Національного Університету (Київ).

Також у нас відбувалася активна співпраця з міжнародними інституціями, зокрема:

- Моніторинговою Місією ООН з прав людини в Україні;
- Офісом Ради Європи в Україні;
- Директоратом із питань сусідства та переговорів про розширення (DG NEAR) Європейської комісії;
- Ініціативою з моніторингу в Україні Бюро демократичних інституцій і прав людини ОБСЄ.

7. Реакція світової спільноти на знищення української ідентичності, політичної індоктринації та на мілітаризацію дітей на окупованих територіях

Рішення судових і квазісудових органів

У січні 2024 року Міжнародний суд ООН визнав, що спосіб, у який Російська Федерація впровадила свою програму шкільної освіти українською мовою в Криму після 2014 року, порушує взяті нею на себе зобов'язання згідно зі Статтями 2(1)(а) та 5(v) Міжнародної Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.

Комітет ООН з прав людини підтвердив, що примусове надання російського громадянства є порушенням статті 26 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (МПГГП) щодо заборони дискримінації. Як повідомив представник заявників, важливим моментом є те, що Комітет ООН з прав людини встановив: російське громадянство було нав'язане кримчанам російською окупаційною владою, і це також становить порушення прав людини в аспекті особистої ідентичності.

25 червня 2024 року Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) виніс рішення у справі «Україна проти Росії» (щодо Криму). Передусім ЄСПЛ підтвердив, що фактична неможливість відмови від російського громадянства для кримчан є порушенням права на приватне життя (ст. 8 Європейської конвенції з прав людини). По-друге, ЄСПЛ погодився з Міжнародним судом ООН стосовно того, що адміністративна практика щодо недоступності освіти українською мовою в окупованому Криму є порушенням права на освіту.

Тема знищення ідентичності в доповідях ООН

У доповіді Моніторингової місії ООН в Україні від 24 лютого 2022 року – 31 грудня 2023 року (опублікована 20 березня 2024 року) була детально висвітлена тема знищення української ідентичності на ТОТ. Загалом за 2024 рік місія виокремила такі тенденції:

- з вересня 2022 року російська окупаційна влада в багатьох школах замінила українську навчальну програму на російську, всупереч зобов'язанню окупаційної держави не втручатися в діяльність установ, наявних на окупованій території;
- місія підтвердила, що збройні сили Російської Федерації погрожували батькам, що їхніх дітей заберуть органи опіки, якщо вони не підуть до місцевих шкіл, переведених на російські стандарти освіти;
- окупаційна влада може вдаватися до репресій проти вчителів, які відмовляються працювати за нав'язаними освітніми системами;
- окупаційна влада одночасно перешкоджає в отриманні української освіти дистанційно;
- російська окупаційна влада проводила політику мілітаризації дітей (пара 134), зокрема, через спеціальні заняття й позакласні заходи, покликані прищеплювати дітям «патріотичні» цінності, примусити до лояльності до російської держави та підготувати їх до військової служби, також і під час літніх канікул.

Місія ООН підтвердила: запровадивши власну освітню систему й навчальну програму на ТОТ, Російська Федерація порушила своє зобов'язання, згідно з яким окупаційна держава повинна поважати чинні закони й інститути. Крім того, нав'язана російська навчальна програма не відповідає нормам МППЛ, які вимагають, щоб освіта була «прийнятною з культурного погляду» і спрямованою на повагу до культурної самобутності дитини, її мови та цінностей.

У доповідях ООН окремо згадувались ТОТ АР Крим і місто Севастополь, серед іншого, майже повна відсутність там освіти українською мовою.

Ситуація щодо доступу до освіти на ТОТ АР Крим і м. Севастополя була також детально висвітлена у звіті ЮНЕСКО. Крім фактичної відсутності доступу до освіти українською і кримськотатарською мовами, окремо наголошується на протиправності мілітаризації дітей і молоді, пропаганди служби в збройних силах країни-окупанта й відкриття російських молодіжних рухів, що пропагують російський патріотизм.

ОБСЕ

У «П'ятому проміжному звіті про повідомлення про порушення міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини в Україні» згадуються такі тенденції щодо освіти на ТОТ.

- Запровадження навчальної програми Російської Федерації в школах і військово-патріотичного виховання для дітей шкільного віку порушує міжнародні норми щодо освіти на окупованих територіях.
- Окупаційна влада зобов'язана поважати установи, що базуються на місцевому законодавстві, і може організовувати освіту дітей лише у випадках, коли місцеві установи є недостатніми.
- Масова заміна української навчальної програми на російську, а також запровадження російського військово-патріотичного виховання для дітей, імовірно, порушують ці принципи та суттєво змінюють попередній статус-кво.

ЄС і Рада Європи

Слід зазначити, що у 2024 році в рамках механізмів ЄС тривала практика щодо накладання санкцій на фізичних і юридичних осіб, відповідальних за індоктринацію дітей і молоді на ТОТ. У 2024 році ПАРЄ затвердила резолюцію щодо протиправності депортації дітей до РФ і Білорусі, де окремо зазначалося, що депортовані діти були піддані індоктринації, їм нав'язували нову (російську) культуру та нову (російську) мову.

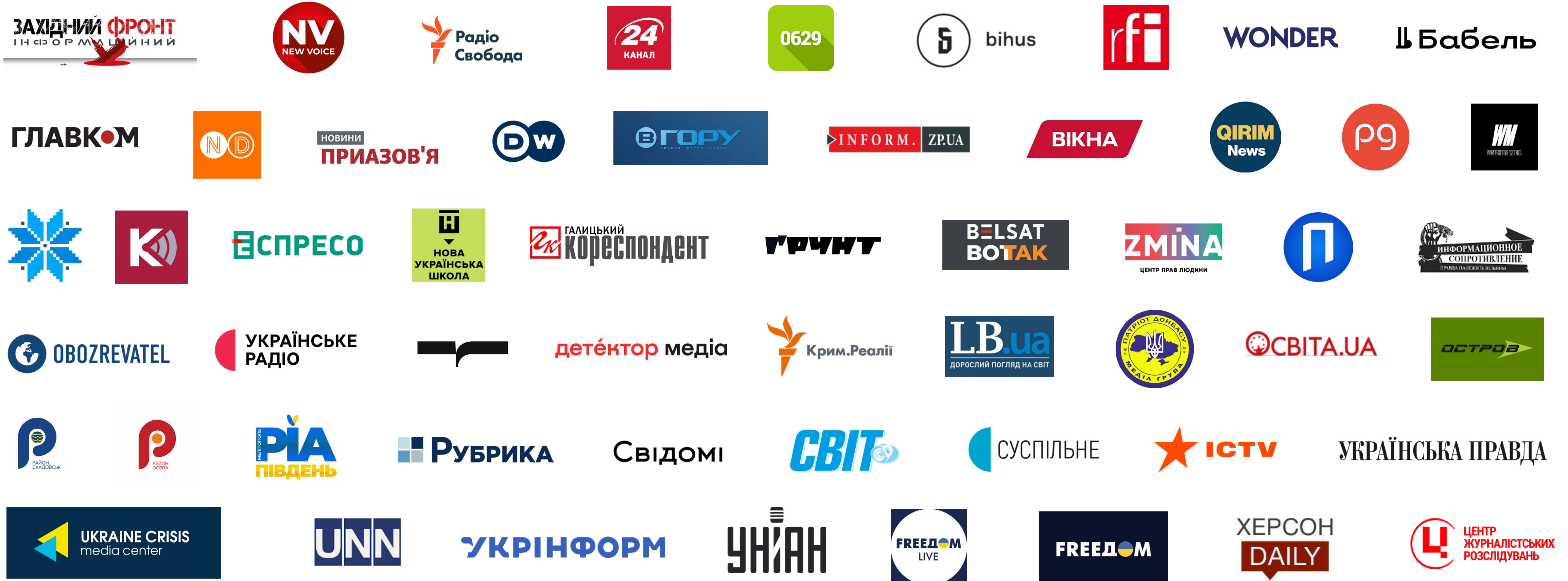
На замовлення Європейського парламенту в лютому 2024 року був опублікований спеціальний звіт, який доповнює звіт Європейської парламентської дослідницької служби від квітня 2023 року, а також інші розслідування насильницького переміщення та депортації Росією українських дітей з 24 лютого 2022 року. У звіті згадуються практики щодо «перенавчання» депортованих українських дітей і нав'язування російської ідентичності.

8. Медіа

У 2024 році експерти організації надали

194 коментарі або інтерв'ю українським і міжнародним медіа.

Зокрема ми співпрацювали з

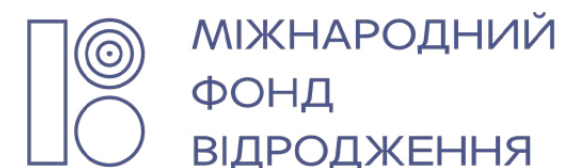

9. Донори й партнери

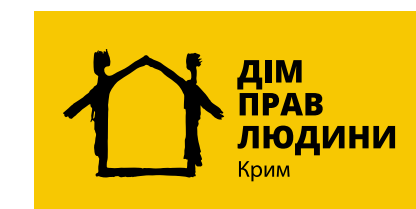
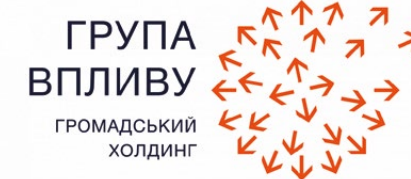
Наші донори

Посольство
Великої Британії
в Україні

Наші партнери

10. Фінансові показники

Надходження	12 487 055, 8 грн
British Embassy Kyiv (Foreign, Commonwealth & Development Office)	164 357,95 грн
Ukraine Confidence Building Initiative (UCBI 4)	1 949 930,86 грн
Фонд «Партнерство задля стійкості України»	1 252 689,24 грн
Міністерство іноземних справ Чеської Республіки «Transition promotion program»	5 024 674,09 грн
Міжнародний фонд «Відродження»	959 015 грн
People in Need	1 145 041,11 грн
Civil Rights Defenders	1 989 347,55 грн

Витрати	12 086 759 грн
Зарплати штатним співробітникам, податки	289 934,08 грн
Аудиторські та банківські послуги	69 035,48 грн
Оренда, обслуговування та забезпечення офісу	255 024,70 грн
Обладнання, програмне забезпечення та підтримка вебсайтів	482 539,87 грн
Витрати на організаційний розвиток, навчання та розвиток команди	392 919,50 грн
Організація заходів, робочих зустрічей та адвокаційних поїздок	1 655 738,85 грн
Дизайн і виготовлення поліграфічної та іміджевої продукції	105 661,64 грн
Гонорари експертів	6 819 528,15 грн
Інші витрати, пов'язані із проектною діяльністю	2 016 376, 73 грн

Ми у соцмережах:

